

tekintetben. Csak a közös összefogás teremtheti meg az iskolai nevelés célkitűzéseinek minél eredményesebb megvalósítását a teljesen

felmentett tanulók ilyen értelmű foglalkoztatása tekintetében is.

Glózik Pál
főiskolai adjunktus

A KISÁLLATTENYÉSZTÉSSEL KAPCSOLATOS ÜGYELETES MUNKÁJÁNAK MEGSZERVEZÉSE

Azokban az általános iskolákban, ahol a kisállattenyésztés már helyet kapott a mezőgazdasági gyakorlati foglalkozások megvalósításában, illetve a tanterv teljes értékű végrehajtása folyamatban van, ott igen nagy problémát jelent az oktatási időn kívüli munkának a megszervezése. Ennek a problémának a megoldása ma még korántsem egyszerű dolog, annál is inkább, mert olyan feladatokat kell megoldani, melyek azonkívül, hogy gyakorlati tevékenységet — munkát — igényelnek, igen bonyolult szervező munkát is igényelnek a tanártól, és állatszeretetet a tanulóktól. E két tényező a munkában kiegészíti egymást és talán azt is mondhatnám, hogy ténylegesen a feladatot csak az egymásra utaltság fogalmával lehet megoldani.

Ebben az esetben csak úgy tudok tovább haladni, ha feltételezem, hogy ez a két tényező optimálisan megvan. Ilyen körülmények között lehetnek csak javaslataim az ügyeletesi munka megszervezésére.

Az alábbiakban azokról az általános tennivalókról akarok szólni, melyek minden fajta állattenyésztés problémáiként vetődnek fel. Hogyan szervezzük meg az ápolási, takarmányozási munkákat?

Ezek a kérdések lényegesebbek az *állandó ügyeleti rendszer* megszervezésénél. Az állatokat szinte egy percre sem hagyhatjuk magukra; ezért biztosítanunk kell az állandó felügyeletet. A tanár munkája, hogy a felügyeleti rendszert szervezze meg. Azokban az iskolákban, ahol a mezőgazdasági gyakorlati foglalkozások oktatása már felfutott, és az egész iskola felső osztályaiban folyik, ott két gyermek megbízását tartom helyesnek, mégpedig úgy, hogy egy V. és egy VIII. osztályos tanuló együtt lássa el a felügyeletet. Ezt feltétlen helyesnek tartom, mert az idősebb, komolyabb, tapasztaltabb tanuló sok esetben taníthatja, ellenőrizheti a fiatalabb tanuló munkáját. *A tanár ellenőrző tevékenysége nem maradhat el.*

Hogyan és milyen beosztásban és milyen terv alapján szervezzük meg az ügyeletet?

Az ügyeleti beosztást az iskolában folyó *oktató-nevelő munkának kell alárendelni* és annak függvényeként kell megoldani.

Ezért véleményem szerint, egyes esetekben csak egynapos beosztást lehet alkalmazni. A hetesi beosztás nagy mértékben elvonja a

tanulókat az oktatási feladatokkal járó kötelezettségektől. Ugyanis mindkét lehetőségben sok pozitív és negatív faktor jelentkezik együttesen.

Az egynapos ügyeleti rendszer nem zavarja az iskola oktató munkáját. Tegyük fel, az iskolában van 200 felsőtagozatos tanuló. Ha két tanulót osztunk be egynapi szolgálatra, akkor 240—245 nappal számolva egy tanévben 2—1/2 nap szolgálat esik két tanulóra. Ha egész évben — ilyen elfoglaltság érdekében — két és fél napot hiányoznak a tanulók a tényleges elméleti órákról, ez nem jelenthet hátrányt, mert egy olyan munkával ismerkednek meg, amelyek elősegítik a távszék politechnikai lépését. De az a véleményem, hogy nem is az ott töltött idő tényleges realitását kell eldöntenünk, hanem azt, hogyan illesztjük bele az oktatás rendszerébe az ügyeleti szolgálatot.

Az egynapos ügyeleti beosztásnak inkább a negatívumát szeretném megvilágítani. Talán az első, de a legfontosabb, hogy egy nap ügyelettel a tanulók előtt nem táruul fel az ott eltöltött idő lényege. A tanulók mechanikusan elvégzik a rájuk háruló feladatokat, de gyakorlatuk nem válik még csak jártassági szintűvé sem. Ilyen rövid idő alatt nem látják meg az összefüggéseket és nem nyílik alkalom az egyes jelenségek megfigyelésére sem. Mégis az iskola oktatási rendszerének megzavarás nélkül azt tudnánk megvalósítani legjobban.

Természetesen a *két tanuló és egynapos rendszer csak javaslat lehet*, annál is inkább, mert az iskola állatállományától (fajtáitól, számától, hasznosításától) függ, hogy elegendő-e a két tanulóknak a beosztása egy napra. Tehát, hogy ketten el tudják-e látni a feladatokat úgy, hogy az számukra megterhelő ne legyen.

Azokban az általános, főleg falusi iskolákban, ahol a tanulólétszám kevés, feltétlenül az *egyhetes ügyeleti beosztást* tartom helyesnek. Ugyanis ezzel biztosítani tudom az elegendő összefüggő szemlélet kialakítását, másrészt pedig itt jobban be tudom építeni az oktatás folyamatába az ügyeleti beosztást, az iskola sajátosságainál fogva. Ha a tanár pontosan meghatározza a napi állandó jellegű munkákat, amit percnyi pontossággal el lehet készíteni, akkor két tanuló rendszer esetén

a tanulók felváltva részt vehetnek az egyes előadásokon, elméleti órákon is.

Fontosnak tartom, hogy ebben az esetben, — de egyébként mindig — a tanulóknak kell megfelelő munkaruháról gondoskodni, amiben a gondozási munkákat végzik.

Igaz, hogy a nevelőtestület többsége nem veszi szívesen az *egyhetes ügyeleti beosztást*, mert nagy kiesést jelent a tanuló számára és a tanárt is megzavarhatja az anyag folyamatos oktatásában és mégis a *cél érdekében a falusi iskoláknál ezt tartom helyesnek*, mégpedig a következő indokaim mérlegelése alapján:

— Csak az egyhetes ügyeleti munkával érhetjük el célunkat, azt, hogy a tanulók összefüggéseiben lássák meg az ok és okozat eredőit, a jelenségek következményeit.

— A munkában rejlő esztétikai, erkölcsi, testi nevelés lehetőségeit egy nap alatt nem tudjuk kibontakoztatni. Pedig ilyen alkalom ebben a munkában számtalan adódik (állatszeretet, tisztaság stb.).

— Az állattartással kapcsolatos hasznossági, közgazdasági szemléletnek a kibontakoztatására nincs lehetőségünk, egy nap alatt. Egy hét alatt némi újat kaphatnak a tanulók a takarmány hasznosításáról, a súlygyarapodásáról és a megtermelt állati termék értékéről.

— Az egyes kísérleti munkák, részlet folyamatainak a megismerését nem teszi lehetővé az egy napos ügyeleti beosztás.

Az ügyeleti munka megszervezését megkönnyíti, ha az iskola kisállattenyésztése olyan, hogy abban foglalkoztatni tudunk egy munkást. Ehhez szükséges az állatállománynak olyan felfejlesztése, hogy a *foglalkoztatott munkás bérét is fedezni tudja*. Ez megoldható, mert ismeretes, hogy az állattenyésztés a nagyüzemi gazdaságainknak is a legkifizetőbb üzeme. Ennek a kérdésnek a megoldását szükségessé tenné az is, hogy vannak olyan munkák is — fizikailag nehéz munka — zsákolás, darálás, takarmányelőkészítés stb. —, amelyeket tanulókkal nem tudunk elvégeztetni. Azt hiszem ebben a tekintetben a legnagyobb problémát az jelenti, hogy nincsenek megfelelő kapacitású állatszállások.

Igen, ez alapvető probléma, ebben az ügyben úgy gondolom továbbra is támaszkodhatunk a társadalmi összefogásra, segítségnyújtásra, amelyben az iskolának, illetve a gyakorlati foglalkozásokat vezető tanárnak szervező és irányító munkája szükséges. Bontott épületek anyagából a szülők szakmunkájának segítségével véleményem szerint megoldható.

A tanár feladata az ügyeleti munkával kapcsolatosan

Hetenként vagy havonként megszervezi a tanulók ügyeleti beosztását. Az elkészült beosztást ki kell függeszteni az ügyeletes hely-

ségben, de előzőleg a beosztott tanulókkal közölje, hogy ki mikor teljesít szolgálatot. A tanár készítse el az „*Ügyeleti naplót*”, amely a hasznosítási iránynak megfelelően tartalmazza a naponta elvégzett munkákat, az állományban történő változás, bejegyzésére szolgáló helyet, és a tanár utasításait. Ilyen napló egy oldalát az alábbi táblázat szemlélteti 50 db tojóttyúk esetében.

A naplónak két főrésze van. Az egyik tartalmazza a tanár napi utasításait, amely sok esetben megismétlődhet, ebben az esetben jegyezze be a tanár röviden, hogy „ugyanaz, mint az előző nap”. Az etetési fejezetben részletesen be kell írni az évszakok etetéseknek megfelelően a pontos időt és a takarmányadag napi szükségletét. Ez változik az etetett takarmányok minősége szerint (keverék, vagy tápok etetése) és összetétele alapján. A tojás napi termelését be kell vezetni erre külön rendszeresített tojástermelési naplóba is. Külön kell gondoskodnunk az elkülönített beteg állatok etetéséről, gondozásukról, és amennyiben szükséges, házi, vagy orvosi gyógykezelésükről. Az elhullott állatokat égessük el, amennyiben erre lehetőségünk nincs, akkor ássunk 80 cm mély gödröt, a hullát abba tegyük, elhantolás előtt oltott mésszel, vagy klórmésszel fertőtlenítsük. Fertőző betegségben történő elhullás esetén alapos fertőtlenítést kell végrehajtani az egész baromfiszálláson.

A tojás értékesítésének megkönnyítése és a munka egyszerűsítése érdekében jónak tartom, ha hetenként egyszer árusítunk csak tojást. Az árusítás lehetőségének biztosítását igen nagy nevelőhatásúnak tartom, éppen ezért ezt kizárni nem lehet, sőt a legtöbb ilyen alkalom ki kell használni a tanulók önállóságra való nevelése érdekében.

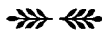
A tanulók állandóan tájékoztatva legyenek a változásokról, mert csak így lehetnek aktív résztvevői a kisállattenyésztésnek. Ha a tanulók tájékozottak, nagyon sok jó ötlettel tudnak segíteni, sőt ők is felhívhatják a tanár figyelmét egyes jelenségekre, vagy olyan dolgokra, amelyben azonnal intézkedni kell. Ezért kell biztosítani az *ügyeleti naplóba helyet a tanulók észrevételeinek bejegyzésére*. („Ügyeletes napló” mintát lásd a 72. oldalon!)

Az ügyeleti naplóban kisállattenyésztésünk hasznosítási irányának megfelelően más és más feladatmeghatározások kerülnek. A köztölt táblázat mintául szolgál, amit házilag is el lehet készíteni. A napló vezetését két alapvető indok teszi szükségessé. A napló alapján tudjuk ellenőrizni tanulóink rendszeres munkáját, másrészt pedig megkönnyíti az iskola-vezetés ellenőrző tevékenységét.

Az „ÜGYELETES NAPLÓ”

Ügyeletek neve:	Dátum	A tanár utasításai				A tanuló észrevételeinek bejegyzései		
		Etetési rend	Takarítási és ápolási munkák	Tojás-gyűjtése	Megbetegedés (elkülönítés)	Elhullás	Tojás árusítás	A tanuló esetleges észrevételei
Kiss József	1966. II. 20.	Napi szükséglet: 7 kg tojótáp	Reggel 8 h alom felgerezélyezés. Az üllök letakarítása a tojófészék karbantartása, Zárás: 18 h.	11 és 16 óra- kor alkalmkénti bejegyzés a tojás-naplóba				Már csak három napra elegendő takarmány van
Farkas István		Reggel: 7 h du.: 16 h (önzetők esetében egyszerre megkaphatók)		26 db	2 db	1 db	20 db	
	1966. II. 21.							

Fehérvári Ferenc
főiskolai tanársegéd

DR. EPERJESSY GYÖRGY

(1899–1966)

1966. június 3-án elhunyt *Dr. Eperjessy György* c. rendkívüli egyetemi tanár, ny. főiskolai tanár, aki 21 évig működött, mint a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola, majd a Pedagógiai Főiskola Kémiai Tanszékének vezetője.

Tanári pályáját tanársegédként kezdte a budapesti Közgazdasági Egyetem Mezőgazdasági Kara Agrokémiai Intézetében. *Dr. Doby Géza* intézetvezető tanár, a külföldön is elismert agrokémikus munkatársaként bekapcsolódott az agrokémiai kutatómunkába. Talajtani, növényélettani és műtrágya hatástani vizsgálatokkal foglalkozott. Ezek a vizsgálatok országosan ismert szakemberré tették őt e területen.

Didaktikus egyénisége tette hivatottá arra, hogy kiváló oktató legyen. Már tanársegéd korában megbízást kapott arra, hogy vezesse a középiskolai tanárok módszertani gyakorlatait, és ezt igen sikeresen szervezte meg és vezette. Ez annak idején úttörő munkát jelentett az egyetemi kémia szakos tanárjelöltek képzésében. Oktatói munkájával nagymértékben elősegítette az iskolai kísérletező kémiatanítás mind szélesebb körben való elterjedését. Igen ügyes és leleményes kísérletező volt, ugyanakkor